

„Labruskové“ stolní odrůdy jsou stále populárnější

V celosvětovém měřítku se objevuje trend stále častěji využívat odrůdy s původem *Vitis labrusca* ve šlechtění stolních odrůd révy vinné. Důvodem může být „jiný“ vzhled hroznů a listů, kdy listy mají výrazné trichomy a bobule působí ojíněným dojmem. *Vitis labrusca* také přináší pestrost exotických vůní a chutí.

Planý druh *Vitis labrusca* byl v minulosti spojovaný s tzv. liščinou, která byla považovaná za negativní sensorický projev z pohledu kvality vína. Výrazný projev liščiny je možné charakterizovat jako divokou pižmovou vůni hroznů, která je podobná charakteristickému zvířecímu zápachu lišky. Tato vlastnost je spojená s obsahem metylantranilátu, což je aromatická látka u tohoto druhu dominantní. Tato aromatická látka je dominantní především u tradiční americké odrůdy Concord.

Zejména u hybridů *Vitis vinifera* s *Vitis labrusca* se mohou výrazněji projevit i ovocné tóny. Bobule révy vinné totiž obsahují i velké množství různých aromatických látek. Jsou jimi například

furanony. Furanony jsou aromatické látky často s velmi nízkou prahovou hodnotou, které tvoří důležité součásti vůně některých druhů ovoce. Nejvýznamnější z nich je 4-hydroxy-2,5-dimethyl-3(2H)-furanone neboli furaneol, látka, která je charakteristická jahodovým nebo karamelovým aromatickým projevem v nízkých i vysokých koncentracích. Furaneol je nejčastější volná i vázaná aromatická látka charakteristická pro odrůdy s původem u *Vitis labrusca* (LIN a kol., 2019).

Vzájemné vztahy mezi aromatickými látkami mohou vytvářet výrazná ovocná aromata i u hybridů s *Vitis labrusca*. Dominantní jsou zcela jednoznačně tóny jahod. U tradiční „labruskové“ odrůdy Isa-

bella je možné velmi silné a těkavé aroma cítit i přes několik řad ve vinici.

U tohoto typu odrůd se však můžeme setkat ve vůni a chuti také s tóny bílého rybízu, angreštu, vanilky, citrusových plodů, květu černého bezu, ananasu a mnoha dalšími. Tato aromatická bohatost je velmi atraktivní právě u stolních odrůd.

Interspecifické odrůdy a hybridy založené na *Vitis labrusca* disponují vysokou rezistencí k *Plasmopara viticola* v polních podmínkách. Nehledě na dlouhou dobu pěstování a rozsáhlou oblast pěstování je rezistence k *Plasmopara viticola* stále vysoká a stabilní (Nascimento-Gavioli a kol., 2020).

Listové trichomy (dlouhé výčnělky na pokožce listů, vznikající z buněk pokož-

Alden

Keš odrůdy Marquis

Detail hroznu odrůdy Marquis

Hrozen odrůdy Joy

ky, které se u listů révy vinné označují jako ochmýření nebo ochlupení listové čepele) působí jako fyzikální bariéra proti infekci *Plasmopara viticola* (Kortekamp a kol., 1999). *Vitis labrusca* je jedním ze zdrojů hustých listových trichomů a díky hustotě trichomů prakticky není epidermis listu viditelná (GERATTH et al., 2015). KORTEKAMP et al. (1999) uvádí, že husté listové trichomy zvyšují rezistenci odrůd k *Plasmopara viticola* a ukazují, že menší síla je potřebná pro odstranění kapek vody z listů. V přítomnosti hydrofobních trichomů zůstávají kapky vody kulaté a nejsou schopné dosáhnout povrchu listové plochy, což snižuje přilnavost kapky vody k povrchu listu (KORTEKAMP a kol., 1999).

Odrůdy s původem u *Vitis labrusca* se začaly v Americe objevovat kolem roku 1800. První úspěšně pěstovanou odrůdou s původem u *Vitis labrusca* byla odrůda Alexander. Další komerčně pěstované odrůdy, u nichž byl už dobře známý původ, byly: Sage, Cunningham, Isabella, Catawba a Flowers.

Svůj vliv na aromatický projev má také stupeň vyzrállosti hroznů. Tuto vlastnost má mnoho pěstitelů prakticky vyzkoušenou u odrůdy **Alden**, která patří také do této skupiny. Dalo by se říct, že čím je vyzrálejší hrozen, tím je chuť jemnější, bohatší a atraktivnější.

Neptune

V kolekci genových zdrojů révy na Zahradnické fakultě MENDELU v Lednici je udržováno a hodnoceno několik odrůd tohoto typu. Následují popisy některých z nejatraktivnějších „labruskových“ odrůd.

Marquis je bílá bezsemenná odrůda. Hrozen je středně velký až velký, válcovitý, se středně hustě až hustě uspořádanými bobulemi. Bobule jsou mírně oválné a mohou dosahovat hmotnosti 3–5 g. Barva bobulí je zelenožlutá, na osluněné straně bobule potom narůžovělá. Odrůda má jemné aroma připomínající *Vitis labrusca*. V podmínkách Lednice odrůda dozrává do optimální kvality mezi 10. a 20. zářím. Odrůda má velmi vysokou odolnost k zimním mrazům, a je proto vhodná pro pěstování také v nevinařských oblastech. Růst keřů je bujný, listy jsou velké, vzhledově dekorativní. Marquis je možné pěstovat také jako pravokořennou a rozmnožovat pouze řízkováním. Odolnost k révokazu by měla být na dostatečné úrovni. Při pravokořenném pěstování však mohou mít keře pouze střední růst. Odrůda má velmi dobrou odolnost k plísni révy a střední odolnost k padlí révy. Díky silné slupce netrpí hnilobami. Z pěstitelského hlediska je nenáročná a nepotřebuje zvláštní agrotechnické zásahy. Pro vybarvení bobulí dostačuje odlistění zóny hroznů. Pro pěstování na pergolách jsou vhodnější

roubované sazenice, které budou mít dostatečnou růstovou vitalitu.

Joy je modrá bezsemenná odrůda. V bobulích jsou malá a „prázdná“ semena, která nejsou při konzumaci vnímatelná. Někdy se však u této odrůdy mohou objevit i „tvrdší“ semena, která může konzument zaznamenat. Hrozen je velký až velmi velký, kuželovitý. Bobule jsou velké, podélně zašpičatělé, čímž získávají atraktivní tvar. Uspořádání bobulí v hroznu je husté až velmi husté. Barva bobule je tmavomodrá až černá, s výraznou voskovitou vrstvou na povrchu slupky. Odrůda zraje na začátku září. Je proto vhodná pro pěstování v nevinařských oblastech. Růst keřů je středně bujný až bujný. Odolnost k plísni révy a padlí révy je dobrá. Během zrání nedochází k praskání slupky bobulí. Odolnost k hnilobám je proto dobrá. Z pěstitelského hlediska nemá odrůda zvláštní požadavky. Vůně a chuť bobulí jsou aromaticky bohaté, jemné, přitažlivé.

Neptune je bílá bezsemenná odrůda. Bobule je oválná, žlutozelená, v plně zralosti na osluněné straně bobule narůžovělá. V bobulích jsou malá a „prázdná“ zbytky semen. Hmotnost bobule se pohybuje mezi 3 a 5 g. Hrozen je velký až velmi velký, kuželovitý, u základu třapiny rozvětvený. Uspořádání bobulí v hrozněch je středně husté až husté. Neptune má velmi atraktivní chuť a vůni. Projevují se výrazněji ovocné tóny. Méně výrazné jsou „jahodové“ tóny a výraznější je projev citrusových plodů. Chuť bobulí je proto velmi osvěžující. Růst odrůdy je střední. Při pěstování na velkých pěstitelských tvarech – pergolách – je potřeba používat révové sazenice roubované na bujně rostoucí podnože (Kober 5BB, Fercal). Odrůda dozrává začátkem září, a je proto vhodná i pro pěstování v nevinařských oblastech. Odolnost k plísni révy je velmi dobrá. Odolnost k padlí je dobrá. Slupka bobule během zrání nepraská, takže hrozny vydrží velmi dlouho v dobré kvalitě na keřích. Odolnost k hnilobám je velmi dobrá. Není potřebná redukce násady během vegetace. Pro dobrou vyzrállost bobulí je vhodné odlistění zóny hroznů. Vybarvení bobulí do růžova zlepšuje chuťové vlastnosti. Neptune je možné označit za odrůdu s nejlepšími chuťovými vlastnostmi mezi „jahodovými“ odrůdami.

Venus je bezsemenná odrůda révy vinné pocházející z University of Ar- ▶

Venus

kansas v USA. Venus pochází z křížení odrůd *Alden* × *New York 46 000*. Odrůda má původ v druhu *Vitis labrusca*. Bobule je středně velká, kulatá, modrofialová, tmavomodrá až černá, s výrazným voskovitým povlakem. V bobulích jsou malá a měkká semena. V chuti bobule se kombinují „jahodové“ a jemně muškátové tóny. Venus má nízké požadavky na stanoviště. Odrůdu je možné pěstovat ve

Venus - keř

všech vinařských podoblastech a zejména okrajových podmínkách pěstování révy. Požadavky na půdní podmínky jsou rovněž nízké. Venus je raná odrůda, která v našich podmínkách zraje koncem srpna až začátkem září. Odolnost k plísni révy je velmi dobrá. Odolnost k padlí révy je dobrá. Při velmi silném infekčním tlaku se může objevit slabé napadení padlím na listech. Odolnost k šedé hnilobě hroz-

Saturn

nů révy je velmi dobrá. Zelené práce jsou velmi významné. Zónu hroznů je třeba prosvětlit, aby mohly bobule optimálně vyzrát. Oslunění bobulí je velmi důležité pro kvalitní vývoj aromatických látek. Ideální kvalita jsou bobule s jemně jahodovými tóny a zvyšující se příjemnou ovocností.

Saturn je bezsemenná odrůda révy vinné pocházející z University of Ar-

Romulus - hrozen

Romulus - keř

Reliance

Lakemont – hrozen

kansas v USA. Pochází z křížení odrůd *Dunstan 210* x *New York 45 791*. Hrozen je středně velký až velký, kuželovitý. Uspořádání bobulí v hroznu je středně husté až husté. Bobule je velká, oválná, mírně zašpičatělá. Barva slupky je tmavorůžová, červená až červenofialová. Semena jsou malá a měkká. Struktura dužniny je pevná. Odrůda má nízké požadavky na stanoviště. Je vhodná pro pěstování ve všech vinařských podoblastech a také okrajových oblastech pěstování révy. Požadavky na půdní podmínky jsou nízké. Odrůda zraje koncem srpna až začátkem září. Sklizeň je možné provádět probírkou až do poloviny října. Odolnost k plísni révy je velmi dobrá. Odolnost k padlí révy je dobrá. Hrozny se sklízí na základě vybarvení slupky a vývoje aromatických látek v bobulích. Optimální je sklizeň při jemných jahodových tónech a zvyšující se ovocnosti lesních plodů.

Romulus je bezsemenná odrůda révy, která byla vyšlechtěna v New York Agricultural Experiment Station. Vznikla křížením odrůd *Ontario* x *Thompson Seedless*. Hrozen je středně velký, kuželovitý. Třápina je u základu rozvětvená. Uspořádání bobulí v hroznu je středně husté až husté. Bobule je středně velká, mírně eliptická, žlutozelená, na osluněné straně/části žlutá

až mírně nazlátlá. Semena jsou malá, měkká. Odrůda je náročná na stanoviště. Je vhodná pro pěstování pouze ve vinařských podoblastech. V okrajových lokalitách je vhodná pouze na nejteplejší místa nebo do skleníku. Požadavky na slunné a zářivé lokality. Požadavky na půdní podmínky jsou střední. Odrůda zraje koncem září až v 1. polovině října. Odolnost k plísni révy a padlí révy je velmi dobrá. Odrůda je náročná na zelené práce. Pro správné vybarvení bobulí a tvorbu aromatických látek je důležité odlistění zóny hroznů krátce po kvetení. Sklizeň hroznů probíhá na základě změny chuťových vlastností bobule. Struktura jahodových tónů je jemnější, takže bobule vyprávají do zajímavých, komplexně ovocných tónů.

Reliance je bezsemenná odrůda révy vinné, která byla vyšlechtěna na University of Arkansas v USA. Odrůda pochází z křížení *Ontario* x *Suffolk Red*. Hrozen je středně velký až velký, kuželovitý, u základu třápina s přívěskem. Bobule jsou středně velké, kulaté. Barva bobulí je růžová až červená. Slupka bobule je silně ojínená. Semena jsou velmi malá a měkká. Reliance je odrůda vhodná do všech vinařských podoblastí a také okrajových oblastí pěstování révy. Odrůda má nízké požadavky na stanoviště. V zájmu optimálního

vybarvení bobulí jsou však nevhodnější slunné a teplé polohy. Odrůda zraje koncem srpna až začátkem září. Hrozny je možné postupně sklízet na základě vybarvení a aromatického charakteru bobulí. Odrůda vydrží na keřích bez poškození až do konce září. Odolnost k plísni révy je velmi dobrá. Odolnost k padlí révy je dobrá. Brzy po kvetení je také třeba provést vylamování zálistků a odstranění 1-3 listů na letorost v zóně hroznů. Oslunění hroznů je velmi důležité pro kvalitní vybarvení bobulí a vývoj aromatických látek. Hrozny je vhodné sklízet především na základě intenzity „jahodových tónů“ v bobulích. S postupující zralostí se chuťové vlastnosti bobulí výrazně zlepšují.

Lakemont je bezsemenná odrůda révy, kterou vyšlechtili v New York Agricultural Experiment Station. Vznikla křížením odrůd *Ontario* x *Thompson Seedless*. Hrozen je velký, dlouhý, válcovitý, u základu třápina širší. Uspořádání bobulí v hroznu je husté. Bobule je kulatá, středně velká, žlutozelená, bezsemenná. V dužnině bobule jsou patrné velmi jemné jahodové tóny. Lakemont je odrůda středně náročná na stanoviště. Je vhodná pro pěstování ve vinařských podoblastech. Méně vhodná je pro okrajové oblasti pěstování révy. Vhodné jsou dostatečně vzdušné a osluněné lokality. Požadavky na půdní podmínky jsou střední. Lakemont je odrůda, která dozrává ve 2. polovině září. Hrozny je možné sklízet postupně probírkou, na základě jejich chuťových vlastností. Na keři vydrží v dobré kvalitě přibližně do poloviny října. Odolnost k plísni révy je velmi dobrá. Odolnost k padlí révy je dobrá. Vylamování zálistků a odlistění zóny hroznů je vhodné provádět brzy po odkvětu, aby zesílila slupka bobule. Při pozdějších termínech odlistění se na bobulích projevuje poškození vysokými teplotami a sluncem. Hrozny se sklízí probírkou na základě chuťových vlastností a využívají se především pro přímou spotřebu. Hrozny je možné využívat také na sušení za účelem produkce rozinek. ■

Poděkování:

Hodnocení odrůd probíhá s podporou Národního programu konzervace a využívání genetických zdrojů rostlin, zvířat a mikroorganismů významných pro výživu a zemědělství na období 2018–2022 (Čj. 51834/2017-MZE-17253)